

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа с. Цалык»

Программа принята
на заседании ШМО
 Зибцева М.А.

(протокол № 1 от 28.08.2023 г.)

Согласовано
зам. директора по УВР
 Годжиева Д.

Годжиева Д.

Согласовано
Директор МБОУ СОШ с. Цалык
 Дзгоева Д.С.

(протокол № 1 от 29.08.2023 г.)

**Кусæн программæ
мадæлон æвзагæй
2 къласæн**

Составила: учитель начальных классов
Джусоева З.М.

с. Цалык, 2023-2024 г.

Æмбарынгæнæн фыстæг

Тематикон пылан арæст у «Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæ 1-4 кълæстæн»- ы домæнтæм гæсгæ. 3 къласы ирон æвзаг ахуыр кæнына æмæ лæвæрд цæуы 51 сахат.

Дыккæгæм къласы кусæн программæ арæст æрцыд ног иумæйаг паддзахадон ахуырады домæнтæм гæсгæ. Ивд æрцыдысты темæтæм гæсгæ цы сахатты бæрц лæвæрд æрцыд уыдон (*къуыри – 1,5сах. æдæппæт – 51сах.*) æмæ уыдонмæ гæсгæ конд æрцыд къалендарон-тематикон пылан.

Бындур æвæрд цæуы скъоладзауты алыварсыг рæстæн: сæ зонындзинæдтæн; хибарæй хъуыды кæныныл ахуыр кæнына æмæ ныхасы æмæ хи дарыны культурæйæн; раст хъомыладæн.

Мада æвзаджы руаджы скъоладзаутæ базонынц царды æдæгдзинæдтæ, йæ сусæгдзинæдтæ.

Ахуыр æмæ хъомылады хæстæ скъолайы кæрæдзиуыл хъуамæ цæуой æнгом баст. Скъола ахуыргæнинагты хъуамæ ифтонг кæна сæ кармæ гæсгæ хъæугæ зонындзинæдтæй, рæзын сæм кæна адæймаджы хуыздæр миниуджытæ, цæттæ сæ кæна цардмæ.

Райдайæн скъолайы хæстæн сæ ахсджиагдæр у мада æвзаг ахуыр кæнын, уымæн æмæ уый у иннæ предметтæ ахуыр кæныны, националон культурæйы бындур, æргом кæны йæ адæмы миддуне, истори, йæ фыдæлты царды сусæгдзинæдтæ.

«Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæ 3кълæстæн»- ы хæстæ баххæст кæныны тыххæй пайда конд цæуы чиныг æмæ методикон амындтытæй:

■ **Дзампаты Ларисæ.** Ирон æвзаг: 3 къласæн.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгард кæнын.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй æвзаджы тыххæй зонындзинæдтæ раттын.

Æвзагзонынады программæйы спецификон хицæндзинæдтæ:

- мада æвзагыл дзурыны нормативон арæхстдзинад: дзырдты растфыссынад æмæ растдзурынад, хъуыдыйæдты арæст æмæ фыссынад.
- лингвистикон компетенци: æвзаджы иуæгты системон ахуырад, сæ арæст, зæлынад, фыссынад æмæ ныхас;
- ныхасы компетенци: ныхас æмбарын æмæ дзы арæхстджына й пайда кæнын хъуыдыйæдтæ аразгæйæ;
- коммуникативон компетенци: æвзагæй пайда кæныны фæлтæрддзинад ныхасы алыхуызон сферæты рæзын кæнын (царды, ахуырады æмæ а.д.);
- культурон компетенци:

Программæ домæн, цæмæй ахуырдаутæ хицæн кæной мыртæ æмæ дамгъæтæ

Программæ домæн, цæмæй скъоладзаутæ базоний тексттæ сæйрагдæр хъуыдырахицæнкæнын, уацмысы мидисхины хæстæй радзурын, дзырдты нысан иуæгзонын, текстæн йæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыруй хъуыды кæнын, рæзасæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгард кæной чиныг кæсынмæ.

Æвзагзонынады программæйы сæйраг нысан:

- гуырынкæныну арзондзинад мада æвзагмæ, куыд æппæтирон адæмы культурæйы æвдисæнмæ;
- ахуырдаутæ ирон æвзаджы арæст æмæ функционал архайдалы сферæты æмæ ситуаци тæ зонындзинæдтæ рæзын кæнын;

Æвзагзонынадыпрограммайысәйрагхәстә:

- ирон æвзагмә уәлдай ахаст гуырын кәнын, куыд ирон культурәйы аивдәр фæзынд;
- разәнгард кәнын дзургә әмә фысгә ныхасы культурәйы бындурон ахуырмә,
- раттын зонындзинәдтә ирон æвзаджы нысанти системәй йә арәз әмә йә функцитә
- зонындзинәдтәй практикон әгъдауәй пайда кәнын литаретурон æвзагыл дзургә әмә фысгә ныхасы

Райдайән къләсты мадәлон æвзаг ахуыр кәныны программә арәзт у кәрәдзиуыл баст әртә хайә:

1. Кәсын-фыссын ахуыр кәнын, фәсурокты кәсын әмә ныхасы рәзт.
2. Литературон кәсынад (къласы әмә фәсурокты) әмә ныхасы рәзт.
3. Фонетикә, лексикә, грамматикә, растфыссынад әмә ныхасы рәзт.

Фонетикә, лексикә, грамматикә, растфыссынад ныхасы рәзт

Райдайән скъолайы ирон æвзаг ахуыр кәныны хәс у скъоладзаутән сә ныхасы әмә фыссыны арәхстдзинад, сә хъуыдыкәнынад, сә удыхъәды миниуджытә рәзын кәнын.

Кәстәр къләсты скъоладзаутә сә мадәлон æвзаг хъуамә базоней алывәрсыгәй: æвзагән йә дзырдурат, фразеологи, дзырdbәстытә; мыртә әмә дамгъәты ахастдзинәдтә; дзырдты лексикон-грамматикон къордтә; дзырдарәзт; раст дзурын әмә раст фыссыны литературон нормәтә; йә синтаксисон арәзт.

Скъоладзаутә хъуамә базоней бындурон грамматикон әмбарынадтә, раст фыссыны әгъдәуттә.

Тынг ахсджиаг у скъоладзауты хибарәй кусыныл фәцалх кәнын. Уроктә проблемон хуызы аразын ахъаз уыдзән ахуырдауты хъуыдыкәнынад хуыздәр рәзын кәнынән.

Темә ахуыргәнгәйә әнәмәнг хынцын хъәуы, скъоладзаутә уыцы әрмәгимә баст фәрстытәй раздәр цы зонындзинәдтә райстой, уыдон. Әрмәг ахуыр кәнын хъәуы әнцондәрәй зындәрмә рахизгәйә.

Фыццаг раттын хъәуы бәлвырд хәсләвәрдтә проблемон хуызы, сә сәххәст кәныны фәстә ахуыргәнинагтә хъуамә скәной, бәлвырд раиртәстытәм сә чи әркәндзән, ахәм хатдзәгтә.

Дарддәр ләвәрд цәуынц алыхуызон фәлтәрәнтә ног зонындзинәдтә ныффидар кәнынән.

Ахуыргәнәг йә хъус хъуамә дара, скъоладзаутә ног әмбарынадәй кәнә раиртәстәй куыд пайда кәнынц, уымә.

Райдайән къләсты ирон æвзаджы программәйы сәйраг хәйттә сты: "Мыртә әмә дамгъәтә", "Дзырд", "Хъуыдыйад", "Кәрәдзиуыл баст ныхас", "Сыгъдәгфыссынад".

Мыртә әмә дамгъәтә. Мыртә әмә дамгъәты тыххәй сәйраг зонындзинәдтә скъоладзаутә райсынц фыццаг къласы. Фыссыны әгъдәуттә ахуыргәнгәйә, æвзаджы урокты сабитә ахуыр кәнынц ныхасы мыртә хъусын әмә дзурыныл, кәрәдзийә сә хицән кәныныл. Базонынц хъәләсон әмә әмхъәләсон мыртә, сә хицәндзинәдтә, зылангон әмә әзылангон әмхъә-кгсонтә.

Дамгъәтә ахуыр кәныны рәстәг, әрмәг фидар кәнгәйә дәр әмә фәлхат кәнгәйә дәр, стыр ахадындзинад ис дзырды мырон-дамгъон анализән, скъоладзауты хъусын ахуыр кәны-иән, раст фыссыныл сә фәлтәрынән.

Ацы куысты хуызтә кәнын хъәуы әрмәст 1-аг къласы нә, фәлә суанг 4-әм къласы онг дәр. Скъоладзаутә хъуамә бамбарой, дзырдтә мыртәй арәзт кәй сты, мыртә дзургә әмә хъусгә кәй кәнәм, фысгәйә мыртә дамгъәтәй нысангонд кәй цәуынц. Әнәмәнг архайын хъәуы, цәмәй скъоладзаутә бамбарой, дзырды иу мыр әндәрәй ивгәйә, йә нысаниуәг дәр ивд кәй әрцәуы, уый: бон — бын, уад - уәд, зарәг - барәг, ком — кәм. Әмхъәләсон у хъәләсон у-йә иртасын; мыртә гъ, къ, хъ фысгәйә раст бәрәг кәнын, ома сә г, к, х-йә иртасын.

Фыццаг æмæ дыккаг кълæсты æвæрд æрцæуы бындур мыртæ æмæ дамгъæтæ раст дзурыны æмæ фыссыны куыстæн. Дарддæр иннæ кълæсты ацы куыст хъæуы фæбæстондæр æмæ фæуæрæхдæр кæнын, вазыгджындæр æрмæгæй пайдагæнгæйæ.

Дзырд. Райдайæн кълæсты æвзаджы урокты дзырд æвзæрст цæуы куыд лексикон æмæ грамматикон иуæг. Скъоладзаутæн лексикайæ теоретикон зонындзинæдтæ лæвæрд нæ цæуы. Цæмæй дзырд раст ныффыссой, уый тыххæй йын зонын хъæуы йæ лексикон нысаниуæг (*æмбæрста — æмбарын, æмбæрзта — æмбæрзын, рысти — риссын, рызти — ризын*).

Дзырдуатон куыстæн стыр нысаниуæг кæй ис, уымæ гæсгæ дзырд скъоладзауты ныхасмæ бахауы йе 'ппæт бастдзинæдтæ хынцгæйæ, ома дзырдты æхсæн синонимон, антонимон, омонимон ахастдзинæдтæ; хъуыдыйады мидæг дзырдты бастдзинæдтæ.

Чиныджы фæлтæрæнты æмæ уæлæмхасæн хæслæвæрдты æрмæджы фæрцы скъоладзаутæ базонынц, дзырдтæ кæй нысан кæнынц предметты, фæзындтыты, æмбарынадыты, æууæлты, архæйдтыты нæмттæ; бæлвырд нысаниуæг сын кæй ис. Алыхуызон хъуыдыйæдты, уæлдайдæр та баст ныхасы, дзырдтæ æмбæлынц алы нысаниуæгты. Скъоладзаутæ базонынц, дзырдтæй иутæн кæй ис сæ хъуыдымæ гæсгæ хæстæг дзырдтæ, иннæтæ кæй нысан кæнынц алыхуызон ныхмæвæрдтытæ, алы фæлтæрæнтæ æмæ хæслæвæрдты фæрцы базонынц, уыцы иу дзырдтæн алы уавæрты алыхуызон нысаниуæгтæ кæй вæййы, иутæн дзы ахæс-гæ нысаниуæг кæй вæййы, уыдæттæ.

Скъоладзаутæ ахуыр кæнынц сæ хъуыдытæ бæлвырд æмæ аив дзурыныл, дзырдуатæй хъæугæ дзырдтæ исын æмæ дзы сæ ныхасы пайда кæнын. Лексикон фæлтæрæнтæ æххæстгонд цæ-уынц грамматикон-орфографион æрмæг ахуыргæнгæйæ, æнцон æмæ сын æмбæрстгонд цы лексика у, уый бындурыл, пайдагонд цæуы, алы къласæн дæр дзырдуаты цы дзырдтæ лæвæрд цæуы, уыдонæй.

Ахæм уагыл кусгæйæ уæрæхдæр æмæ хъæздыгдæр кæны скъоладзауты дзырдуат.

Дзырды хæйттæ ахуыр кæнын райдайынц æртыккаг къласы. Дзырдарæзт ахуыр кæныны ахадындынад уый мидæг ис, æмæ æххуыс у зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонты растфыссынадыл кусынæн; уидаджы дызæрдыггаг æмхъæлæсонты растфыссынадæн (**сбадти - бадын, хызти — хизын**).

Дыккаг къласы скъоладзаутæ базонгæ вæййынц дзырдты лексикон-грамматикон къордтимæ. Базонынц дзырдтæ фæрстытæм гæсгæ иртасын.

Сывæллæттæ базонынц, ирон æвзаджы фарст **чи?** æрмæст адæймаджы ном нысангæнæг дзырдтæм лæвæрд кæй цæуы (*лæг, мад, чызг, ахуыргæнæг, нана*).

Скъоладзаутæ базонынц грамматикон æмбарынадытæ: "предмет", "предметы æууæл", "предметы архайд".

Дарддæр иннæ кълæсты ацы æмбарынадыты бындурыл скъоладзаутæ базонынц ныхасы хæйтты нæмттæ: номдар, миногон, мивдисæг, номивæг, фæрсдзырд.

Райдайæн кълæсты скъоладзаутæ базонынц предметтæй, предметты æууæлтæй æмæ архæйдтытæй тематикон къордтæ аразын: а) дзаумæттæ: *хæдон, хæлаф, къаба*, æ) хуызæвдисæг миногонтæ: *урс, сау, бур*, б) архайдæвдисæг мивдисджытæ: *згъорын, уайын*.

Дзырдты арæст æмæ ныхасы хæйттæ ахуыргæнгæйæ æппæт кълæсты дæр лæвæрд цæуынц лексикон фæлтæрæнтæ, уыдон æххуыс сты дзырдты алыхуызон нысаниуæгтæ сбæрæг кæнынæн; сæ хъуыды зæгъынæн хъæугæ дзырдтæ ссарынæн; мырдтæн æндæр дзырдтимæ йæ ахастдзинæдтæ сбæрæг кæнынæн, (зæгъæм, дзырд *хъæлдзæг* æн синонимон ахастдзинæдтæ и дзырд *райгонд-имæ*, антонимон — дзырдтæ *æнкъард, æрхæндæгимæ*; хæстæг дзырдтæ: *хъæлдзæгдзинад, хъæлдзæгад*. Тематикон ахастдзинæдтæ йын нæй æндæр дзырдтимæ.

Дзырдуатон куыст бæлвырд уагмæ гæсгæ арæст куы цæуа, уæд уый ахъаз у скъоладзауты раст дзурын æмæ æнæрæдыдæй фыссыныл сахуыр кæнынæн.

Хъуыдыйад. Райдайæн кълæсты скъоладзаутæ базонынц ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын, хъуыдыйæдтæ сæ интонацимæ гæсгæ иртасын; хъуыдыйады уæнгтæ; дзырдты бастдзинад

хъуыдыйады; хъуыдыйад цы дзырdbæстытыл дихгонд цæуы, уыдон. Ацы зонындзинæдтæ ахуырдаутæ райсынц цыппар азы дæргъы.

1-2 кълæсты сывæллæттæ текст дих кæнынц хицæн хъуыдыйæдтыл, хъæлæсы уагæй æвдисынц хъуыдыйады райдайæн æмæ йæ кæрон. Ахуыр кæнынц, цы хъуыдыйад равзæрстой, уый фыссыныл, базонынц, хъуыдыйады райдайæн стыр дамгъæйæ фыссын кæй хъæуы, хъуыдыйады фæстæ æрхæцæн нысæнттæ æвæрын кæй хъæуы (стылф, фарсты нысан, хъæрон нысан).

Сывæллæттæ ахуыр кæнынц алыхуызы хъуыдыйæдтæ аразыныл, æрхæцæн нысæнттæ раст æвæрыныл.

Хъуыдыйады уæнгтимæ скъоладзаутæ базонгæ вæййынц 2-аг къласы. Уæд райдайын хъæуы кусын, хъуыдыйады кæй кæнæ цæй кой цæуы, уый æвдисæг дзырдтæ агурыныл, дзырдтæм фæрстытæ дæтгæйæ сæ 'хсæн бастдзинад сбæрæг кæныныл.

Хъуыдыйад ахуыргæнгæйæ, иу къласæй иннæмæ æрмæг кæны вазыгджындæр, зындæр; сывæллæттæн фылдæр лæвæрд цæуы æрмæг хибарæй кусынæн, алыхуызон сфæлдыстадон куыстыты фæрцы хъæздыгдæр кæны скъоладзауты дзырдуат; алы-хуызон схемæтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразынц.

Синтаксисыл куыст цæуы æвзаджы урокты æппæт программон æрмæг ахуыргæнгæйæ дæр.

Орфографион раиртæстытæ æмæ растфыссынады æгъдауттæ бындуронæй æнцой кæнынц скъоладзауты хуымæтæг грамматикон зонындзинæдтыл.

Растфыссынадыл кусгæйæ хъуамæ æххæстгонд цæуой алыхуызы фæлтæрæнтæ: дзырдуатон-орфографион; ахуыргæнæджы ныхасмæ хъусгæйæ фыссын; æрмæг бакæсгæйæ, цы бахъуыды кодтай, уый ныффыссын; чиныгæй раст рафыссын; æмбарын-гæнæн фыстæг æмæ а.д.

Зын æмбарæн дзырдтæй арæхдæр пайда кæнын хъæуы фæлтæрæнты; хицæн темæтыл сæ дих кæнын; дзургæйæ æмæ фысгæйæ сæ æндæр дзырдтимæ барын; хиконд дзырдуæтты сæ фыссын.

Æвзаджы урокты æрмæгыл кусгæйæ архайын хъæуы дзырдтæ раст дзурын æмæ раст фыссыныл: дзырдты грамматикон æмæ лексикон нысаниуæгтæ хъуамæ амынд цæуой кæрæдзиуыл бастæй; кусын хъæуы скъоладзауты ныхасы рæзтыл.

Фæлтæрæнтæ æххæст кæнын хъæуы куыд фысгæйæ, афтæ дзургæйæ дæр, раив-баивгæнгæйæ, æрмæг амонгæйæ арæхдæр пайда кæнын хъæуы грамматикон хъæзтытæй, алыхуызон дидактикон æрмæгæй, уæд сывæллæттæ тынг нæ фæллайдысты æмæ æрмæг хуыздæр æмбардысты.

Скъоладзауты зонындзинæдтæ сбæлвырд кæнын æмæ сын раст бæрæггæнæнтæ сæвæрын — уый у сывæллæтты ахуырмæ разæнгард кæныны сæйрагдæр мадзæлттæй иу. Ахуырдауты зонындзинæдтæ сбæрæг кæныны фысгæ куысты сæйрагдæр хуызтæ сты: чиныгæй текст раст рафыссын, алыхуызон диктанттæ, изложенитæ, диктанттæ грамматикон хæслæвæрдтимæ, уæгъдибар æмæ сфæлдыстадон диктанттæ.

Дзырдуатон диктантты дзырдты нымæц вæййы:

- 1-аг къласы — 5 — 7;
- 2-аг къласы — 7 — 9;
- 3-аг къласы — 9 — 10;
- 4-æм къласы — 10 — 12.

Комтрон диктантты дзырдты нымæц хъуамæ уа:

- 1-аг къласы: 8 - 10 - ахуыры азы фыццаг æмбисы æмæ 20 — 25 — афæдзы кæрон.
- 2-аг къласы: 25 — 30 - ахуыры азы фыццаг æмбисы, 30 — 40 — афæдзы кæрон.
- 3-аг къласы: 35 — 50 — ахуыры азы фыццаг æмбисы, 40 — 60 — афæдзы кæрон.
- 4-æм къласы: 50 — 70 — ахуыры азы фыццаг æмбисы, 60 — 80 афæдзы кæрон.

Изложениы тексттæ алы къласы дæр фæвæййынц 15-20 дзырды фылдæр.

Ныхасы рæзтыл куыст. Æвзаджы урокты ахуыргæнæджы сæйраг хæстæй иу у скъоладзауты ныхасы рæзтыл куыст. Ацы куыст райдайынц фыццагæм къласы æмæ йæ кæнын хъæуы цыппар азы дæргы æппынæдзухдæр.

Райдайæн скъола фæуыны фæстæ скъоладзаутæ хъуамæ арæхсой хибарæй радзырд саразынмæ, иу цалдæр хъуыдыйадæй фыстæг ныффыссынмæ.

Ныхасы рæзтыл куыстмæ хауынц: дзырдутон куыст; дзургæ ныхасы нормæтæ базонин; хъуыдыйæдтæ раст аразын; радзырдтæ фыссын. Грамматикон зонындзинæдтæ арф æмæ бæстоныл нымæд цæудзысты, скъоладзаутæ дзы сæ дзургæ æмæ фысгæ ныхасы, сфæлдыстадон куыстыты куы пайда кæной, æрмæстдæр уæд.

Урокты ныхасы рæзтыл кусынæн лæвæрд цæуы изложенитæ æмæ сочиненитæ, архайын хъæуы ууыл, цæмæй сæ тексттæ уой, бæлвырд мидис кæмæн ис, царды алыхуызон цаутæ æвдыст кæм цæуа, ахæмтæ; сывæллæттæн сæхи цардæй ист хабæрттæ; фыстæг кæнæ хъусынгæнинаг ныффыссын, нывмæ гæсгæ куыстытæ кæнын.

Ныхасы рæзтыл куыстæн алы къласы дæр лæвæрд цæуы сæрмагонд сахæттæ. Ахæм уроктæ кæнын хъæуы дыууæ къуырийы иу хатт, скæнæн сæ ис, цы грамматикон æрмæг сахуыр кодтой скъоладзаутæ, уымæ уæлæмхасæн хæслæвæрды хуызы дæр, стæй хицæн куысты хуызы дæр.

Сыгъдæгфыссынад. Райдайæн скъолайы сывæллæттæ зонгæ кæнынц аив, раст, сыгъдæг æмæ тагъд фыссыны æгъдæуттимæ. Уый тыххæй алы къласы дæр урочы рæстæгæй хардз кæнын хъæуы 6 — 8 минуты.

Сыгъдæгфыссынады хæстæ сты алыхуызæттæ. Сывæллæттæ 1-аг къласы хъуамæ фæлтæрой дамгъæты хæйттæ æмæ дамгъæтæ фыссыныл, æнцондæртæй зындæртæм хизгæйæ. Фыссой дзырдтæ, хъуыдыйæдтæ, кæрæдзиуыл баст тексттæ чиныгæй дæр æмæ ахуыргæнæджы кастмæ гæсгæ дæр. 2-æм къласы сыгъдæгфыссынады хæстæ фæфылдæр æмæ фæвазыгджындæр вæййынц. Скъоладзаутæ арæхдæр пайда кæнынц зынфыссæн дамгъæтæй, дамгъæты иугæндтæй, рафыссынц дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдтæ, скъуыддзæгтæ исты къухфыст кæнæ мыхуыргонд тексттæй, йе та ахуыргæнæджы кастмæ гæсгæ.

Растфыссынадыл кусгæйæ ахуыргæнæг хъуамæ йæ цæст дара, цæмæй скъоладзау дамгъæтæ зулаив рæнхъыл раст фысса, йæ дамгъæтæ дæлдæр-уæлдæр, фæтæндæр-нарагдæр ма уой, сæ форма ма ива. Скъоладзаутæн сæ фысты хъæндзинæдтæ амонгæйæ ахуыргæнæг хъуамæ сывæллæтты тетрадты ныффысса дамгъæты хуызæгтæ, каллиграфин æгъдауæй куыд æмбæлы, афтæ.

Программæйы лæвæрд цæуы дзырдут. Уырдаæм хаст æрцыдис, стыр тексттæ саразæн кæй фæрцы ис, ахæм дзырдты чысыл къорд. Ацы дзырдут баххуыс уызæн скъоладзаутæн сæ хъуыдытæ раст, аив æмæ бæлвырд дзурынæн. Дзырдут аразгæйæ нымæд цыдысты иумæйаг принциптæ, ома æрмæг æвзæрст цыд дзырдты хъæугæдзинадмæ гæсгæ; лексикон иуæгты иудзинад хынцгæйæ; сывæллæттæн сæ кармæ гæсгæ куыд æнцон æмбарæн сты, уымæ гæсгæ.

Дзырдтæ лæвæрд цæуынц ныхасы хæйттыл дихгондæй.

Фыццаг къласы дзырдутмæ хаст æрцыдысты цæраёгойты, сырдты æмæ мæргъты нæмттæ; хæстæгдзинады терминтæ; дыргътæ æмæ халсарты нæмттæ; афæдзы афонтæ æ.æнд.; æууæлæвдисæг дзырдтæ, æнæмæнг хъæугæ архайдæвдисæг дзырдтæ; нымæцонтæ.

Дыккаг къласы дзырдутмæ хаст æрцыдысты, фæрстытæ **чи?** æмæ **цы?**, **цавар?** **цы хуызæн?** **цы ми кæны?** **цы кæны?**-йæн дзуапп дзырдтæ дæттынц, уыдон.

Дыккагкласонтæ хъуамæ арæхсой бонхъæд, æрдзы нывтæ æрфыссынмæ, предметты нæмттæ къордтæ кæнын æмæ сын иумæйаг нæмттæ дæттынмæ, сæ дзырдут фæхъæздыгдæр кæнынмæ; мидисджын нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ. Уымæн сын æххуыс уызæн ацы дзырдут.

Зæгъæм, 2-аг къласы ахуыргæнинагтæ базондзысты дзырд **уадзын**, 3-аг къласы ацы дзырд æмбæлы æндæр формæты æмæ нысаниуæгты — **рауадзын**, **рауагъд**, **рауагъдад**, 4-æм къласы базондзысты дзырдтæ **рауагъдадон**, **рауадзæг**.

Дзырдуаты руаджы сабиты бон бауыздæн, сæ хъуыдымæ гæсгæ хæстæг æмæ ныхмæвæрд цы дзырдтæ сты, ахæмтимæ кусын, бирæнысаниуæгон дзырдтæ бамбарын; дзырдтæй тематикон къордтæ аразын; хæстæг дзырдтæ агурын; дзырдарæзты мадзæлттæ базонын.

Дзырдуаты æмбæлынц, математикæ, æрдззонæн æмæ æндæр предметтæ иронау ахуыр кæнынæн цы дзырдтæ æмæ терминтæй пайда кæнынц, уыцон.

Алы урочы дæр скъоладзаутæ хъуамæ базоной 4 — 5 ног дзырды. Уый фæстæ иннæ урокты уыцы дзырдтæ хъуамæ фæлхатгонд цæуой алыхуызон куысты хуызты æмæ фæлтæрæнты, цæмæй сæ хуыздæр бахъуыды кæной, уый тыххæй.

Грамматикæ, растфыссынад æмæ ныхасы рæзтыл куыст (къуыри - 2 сах., æдæппæт - 68 сах.)

Фыццаг къласы цы æрмæг ахуыр кодтой, уый зæрдыл æрлæууын кæнын.

Ныхас хъуыдыйæдтыл, хъуыдыйæдтæ дзырдтыл дих кæнын. Мыртæ æмæ дамгъæтæ.

Хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонтæ. Зылангон æмæ æзылангон мыртæ. Æмкъай зылангон æмæ æзылангон мыртæ. Æмхъæлæсонты растфыссынад. Дзырдты мырон-дамгъон анализ схæмæтæм гæсгæ æмæ æнæ уыдонæй. Дызæрдыггаг æмхъæлæсонты растфыссынад.

Уæнг. Дзырд уæнгтыл дих кæнын зонын. Дзырдтæ иу рæнхъæй иннæмæ уæнггай хæссын зонын.

Æмхъæлæсонтæ **й, у** кæм уа, ахæм дзырдтæ иннæ рæнхъæмæ хæссын. Хъæлæсон у æмхъæлæсон **у-**йæ иртасын зонын.

Уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ дзырдты дамгъæтæ **э, ю, я, е, ы, ж, ш, щ, ь, ъ** раст кæсын æмæ фыссын.

Дзырдтæ иу рæнхъæй иннæмæ хæсгæйæ дамгъæтæ **дз, дж, гъ, къ, нь, ть, хъ** хицæнгæнæн кæй нæй, уый бацамонын. (4 сах.)

Дæргъвæтин æмхъæлæсонтæ астæуæй цы дзырдты ис, уыдон иу рæнхъæй иннæмæ раст хæссын зонын (**уæззау, лæппу, сæууон æмсе а.д.**). (3 сах.)

Цавд. Дзырдты мидæг цавдон æмæ æнæцавдон уæнгтæ.

Дамгъуат. Дамгъуат зонын. Чиныджы кæрон лæвæрд чысыл дзырдуаты дзырдтæ арын зонын.

Дзырдуатон куыст. Мыртæ амонгæйæ пайдагæнæн ис сфæлдыстадон куысты хуызтæй.

Дзырд.

Стыр дамгъæ адæймæгты, горæтты, хъæуты, дæтты, кæмтты æмæ фосы нæмтты.

Фæрстытæ **чи?, цы?-йæн** дзуапп цы дзырдтæ дæттынц, уыдон зонын, сæ хицæндзинаедтæ сын бæрæг кæнын.

Фæрстытæ **цавæр?, цы хуызæн?-æн** дзуапп цы дзырдтæ дæттынц, уыдон æвзарын.

Фæрстытæ **цы ми кæны?, цы кæны?-йæи** дзуапп цы дзырдтæ дæттынц, уыдон æвзарын.

Предмет, миниуæг æмæ архайдæвдисæг дзырдтæ кæрæдзийæ хицæн кæнын.

Сæ хъуыдымæ гæсгæ кæрæдзимæ хæстæг **чи** лæууы, стæй ныхæй-ныхмæ **чи у**, ахæм хуымæтæг дзырдтæ иртасын зонын.

Дзырдуатон куыст. Хъуыдыйады мидæг дзырдты нысаниуæгтæм хъус дарын, бæрæг сæ кæнын; йæ хъуыдымæ гæсгæ баст тексты хæстæг æмæ ныхмæвæрд дзырдтæ агурын; предметтæй тематикон къордтæ аразын (**адæм, ахуыргæнæн дзау-мæттæ, уæлæдарæс, хæдзарон фос, сырдатæ** æмæ æнд.); æууæлæвдисæг дзырдтæ къордтæ кæнын.

Хъуыдыйад. Ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын зонын. Хъуыдыйады ныхас кæуыл кæнæ цæуыл цæуы æмæ сæ цы загъдæуы, уый нысангæнæг дзырдтæ рахицæн кæнын.

Хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ — сæйрат æмæ зæгъинаг. Хъуыдыйады мидæг фæрстыты руаджы дзырдты æхсæн бастдзинад бæрæг кæнын. Стъæлф, фарсты æмæ хъæры нысанта хъуыдыйады

кæрон. Хъуыдыйад раст хъæлæсы уагæй кæсын зонын. Дзырдтæ æмæ цыбыр хъуыдыйæдтæ (3 — 4 дзырды) ахуыргæнæгимæ равзарын æмæ фыссын.

Дзырдуатон куыст. Сфæлдыстадон куыстытæ дæттын: лæвæрд дзырдтæй хъуыдыйæдтæ саразын; хуымæтæг цыбыр хъуыдыйæдтæ фæдаргъдæр кæнын; нывмæ гæсгæ цалдæр цыбыр хъуыдыйады ныффиссын; хъуыдыйæдты бираенысанон дзырдтæ агурын æмæ сæ æмбарын кæнын. Алы урочы дæр амонь 3- 4 ног дзырды.

Ныхасы рæзтыл куыст.

Фæрстытæм æмæ архайдæвдисæг нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын. Ахуыргæнæджы æххуысæй саразын æмæ ныффиссын иу къорд хъуыдыйады иу темæмæ гæсгæ. Кæй бакастысты, ахæм чысыл текст хæйттыл дих кæнын æмæ дзы алкæмæн дæр сæргонд кæнын (фылдæр фæрстыты хуызы). Ахуыргæнæджы æххуысæй фæрстытæм гæсгæ саразын цыбыр текст (30- 40 дзырды). Саразын æмæ ныффиссын чысыл радзырд скъоладзауты фæллоуы, хистæрæн æххуысы, сабиты хъæзтыты тыххæй.

Сыгъдæгфыссынад. Фыссыны æгъдæуттæ дарддæр фидар кæнын: раст бадын, тетрад æмæ ручкæйыл раст хæцын æмæ æнд. Стыр æмæ гыццыл дамгъæтæй арæзт къордтæ вазыгджындæр кæнгæйæ фыссын.

Сæйраг домæнтæ скъоладзауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм

Азы кæронмæ скъоладзаутæ хъуамæ базон:

- æппæт дамгъæты нæмттæ;
- хæлæсон æмæ æмхъæлæсон, зылангон æмæ æзылангон мыртæ;
- дамгъæтæ ё, э, ю, я, ж, ш, щ;
- уæнг; цавдон æмæ æнæцавдон уæнгтæ;
- дзырды лексикон нысаниуæг;
- синонимтæ æмæ антонимтæ;
- номдар, миногон æмæ мивдисæджы æмбарынадтæ; сæ фæрстытæ;
- хъуыдыйады арзт;
- хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ;
- æрхæцæн нысæнтты хуызтæ хъуыдыйады кæрон;
- текстæ æмбарынад;

Ахуырдаутæ хъуамæ арæхсой:

- дзырдтæ алфавитон уагыл фыссын æмæ дзурынмæ;
- зыладамгъæтæ каллиграфион æгъдауæй раст фыссынмæ;
- дзырдтæ иу рæнхъæй иннæмæ уæнггай хæссынмæ;
- хъæлæсон у æмхъæлæсон у-йæ иртасынмæ;
- зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ кæрæдзийæ иртасынмæ;
- сæрмагонд номдарты стыр дамгъæ фыссынмæ;
- дæргъæтин æмхъæлæсонтимæ дзырдтæ раст фыссынмæ;
- мырон-дамгъон равзæрст кæнынмæ;
- дзырдты цавд æвæрынмæ;
- дзырдтæ сæ нысаниуджытæм гæсгæ хицæн кæнынмæ;
- номдартæ, миногонтæ, мивдисджытæ сæ фæрстытæм гæсгæ иртасынмæ;
- хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ амоньмæ;
- хъуыдыйады кæрон хъæугæ нысан æвæрынмæ;
- хъуыдыйад раст хъæлæсы уагæй кæсынмæ;
- дзырдтæ æмæ цыбыр хъуыдыйæдтæ фыссынмæ;

- тексты темæ бæрæг кæнынмæ æмæ йын сæргонд хъуыды кæнынмæ;
- тексты мидис хи ныхæстæй дзурынмæ.

Дзырдуат

скъоладзауты ныхасы рæзтыл кусынаен спайда кæнинаг дзырдтæ

3- æм кълас

Номдартæ

Амонд, арфæ, архайд, астæу (буары хай), ахсæн (буары хай), ахуырад, аххос, æрдз, æгъдау, æмбал, æмбæрзæн, æмбырд, æмгар, æмдзæвгæ, æмхъæлæсон, æрдхорд, боныхъæд, дæгъæл, дохтыр, дукани, дыргъдон, къабаз (цонг), къабаз (хæстæг), къухмæрзæн, нывгæнаг, ныййарæг, пысыра, рæстдзинад, рынчындон, рудзынгæмбæрзæн, сауцъиу, скъуыддзаг, текст, уад(тыхджын дымгæ), уæладзыг, уынаер, фарст, фæз, фæллой, фæлтæрæн, фæндон, фыстæг, хос, хъазт, хъæлæсон, хъызт, царв, цæхæрадон, цъар.

Миногонтæ

Æрыгон, бæрзонд, гыццыл, лæмæгъ, мадæлон, кард, ныллæг, райдзаст, рæвдз, рог, сæрæн, уалдзыгон, уырыссаг (æвзаг), фæ-лурс, хæрзад, хъæбæр, хъæдын, хъæздыг, цыбыр, чысыл.

Мивдисджытæ

Архайын, æмбæрзын, æмбырд кæнын, бæттын, æппарын, æфтауын, кæнын, кæрдын, кæсын (рудзынгæй), кусын, ныв кæнын, лæууын, уынаер кæнын, фæллайын, фæллой кæнын, хатыр курын, хинымæр кæсын.

Нымаецонтæ

Æртын, цыппор, фæндзай, æхсай, æвдай, æстай, нæуæдз, сæдæ. *Æнæфæхицæнгæнгæ цуæгтæ*

Æууæнк бахæрын. Æнхъæлмæ кæсын. Дзыхыл хæцын. Зæрдæ æвæрын. Зæрдыл дарын. Маст райсын. Ницæмæ дарын. Ныхмæ дзурын. Раджыма-раджы. Сæр бахъæуын. Фæлмæнзæрдæ адæймаг. Худæгæй мæлын. Хъус дарын. Хъуыдыты аныгъуылын.

Литературæ:

1. Дзампаты Л. Ирон æвзаг 2 кълас, Дзæуджыхъæу, 2015
2. Ирон æвзаджы программæ 1-11-æм кълæстæн, Дзæуджыхъæй, 2014
3. Пагæты З. 1-4 къл. Ахуыргæнинагтæ кæсын- фыссын куыд зонынц, уымæн бæрæггæнагтæ æвæрыны бæрцбарæнтæ. Дзæудж. 2003
4. Сидахъаты А. Дидактикон æрмæг ныхасы рæзтыл кусныæн. Дзæуджыхъæу, 2013.
5. Дзытиаты Э. Гæбæраты Р. Диктантæ æмæ сфæлдыстадон куыстытæ ирон æвзагæй. 1-2 кълæстæн. Дзæуджыхъæу. 2011

	Сах	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Урочы тип	Равзаринаг фарстатæ	Скъоладзауты зонындзинаедтæм домæнтæ	Æмгъуыд	
I-цыппарам хай.(18 сах.)								
1	1	Текст.Хъуыдыйад. Дзырд.	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	- Чиныджы арæзтимæ зонгæ кæнын. Чиныгимæ кусын зонын: чингуыты хуызтæкæрæдзийæ иртасын(ахуыргæнæн, наукон,аивадон);чиныджы автор чи у,уый зонын; йæ арæзт ын зонын. Хъæугæ темæ куыд ссарæн ис, раиртæстытæ, зæрдылдаринагтæ æмæ æмбарынгæнæн дзырдуатæй куыд пайда кæнын хъæуы. - Тексты æмбарынад. Текст хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Хъуыдыйад.	Зонын: чиныджы арæзт(цъар, сæргонд, титулон сыф,иллюстраци) Арæхсын: чиныгимæ архайын, зылын æм, хъæугæ æрмæг дзы ссарын		
2	1	Мыртæ æмæ дамгъæтæ.	Факттæ, фæзындтæ, абстрактонамбарынадтæ кæрæдзийæ барын. Аххосæгтæ агурын æмæ сын хатдзæгтæ кæнын. Ахуыргæнæджы æххуысæй, кæнæ хибарæй ассоциатитæ агурын, модельтæ аразын	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	Предмет, миниуæг æмæ архайдæвдисæг дзырдтæ.	Зонын: ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ хицæн кæнын фæрстытæм гæсгæ; Арæхсын: фæрстытæн дзуаппытæ дæттынмæ. Ног дзырдтæй ныхасы пайда кæнынмæ.		

3-4	2	Зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонтæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адаймаджы раконд хъуыддаг адаймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адаймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ,Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын. Алыхуызон ситуациы хи дарыны æгъдæуттæ æвзарын зонын. Хи æвзæр миниуджытæ зонын æмæ сын дзуапп дæттын(хи æфхæрын зонын, искайы æфхæрд æмбарын	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	Хъæлæсон æмæ æмхæлæсон мыртæ.	Зонын: мыртæ дих кæнын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.		
5	1	Амкъай зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонтæ						

			дæхи раконд æвзæр хъуыддаджы тыххæй)					
			Регулятивон универсалон архайд: Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокаен, проектæн) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Рефлекси. Контролон урок.		Зонын:рацыд æрмагæй раиртæстытæ; Арæхсын: фæрстытæн дзуаппытæ дæттын,практикон æгъдауæй зонындзинæдтæй пайда кæны.		
6	1	Амхъаласонта г,к (кк),къ-йы ивынад дж,ч(чч)-йа хъаласон ы – йы разай	Коммуникативон универсалон архайд: Хи хъуыдытæ искæмæн дзурын, аргументтæ æмæ сæ факттæй æххæст кæнын. Хи хъуыдытæ аивынмæ цæттæ уæвын, контр аргумент тыхджындæр	Ног æрмаг	Фæззыгон нывтæ. Зылангон æмæ æзылангон æмхъаласонтæ кæрæдзийæ иртасын	Зонын:хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ, æмкъай зылангон æмæ æзылангонтæ, Арæхсын: Дзырдтæн мырон-дамгъон анализ кæнынмæ.		

			куы рауайа, уæд. Критикон цæстæнгас химæ. Диалогы архайын: Искæмæ хъусын æмæ йæ фехъусын. Æндæр искæйы позици æмбарын(тексты авторимæ диалогы цæуын). Алыхуызон хæстæ сæххæст кæныны тыххæй фысгæ æмæ дзургæ текстæ аразын (хибарæй æмæ ахуыргæнæгимæ). Коммуникативон хæстæ сæххæст кæнынæн алыхуызы ныхасы ситуацитæ аразын. Къæйтты,къордты кусын(лидеры, критикы, æххæстгæнæджы ролы). Конфликтæ мынæг кæнын, баныхас кæнын зонын, барын.					
7	1	Даргъватин амхъаласонта дзырдты мидаг	Контролон урок.					
8	1	Дзырдты хайтта.Карон	Рефлекси.					

9	1	Диктант			Æмкъай зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонтæ (в-ф, г-к, дз-ц, гъ-х, з-с, дж-ч) кæрæдзийæ иртасын.	Зонын: Арæхсын: мыртæ дыууæ къордыл дих кæнын (зыл æмæ æзыл).		
10	1	Радьдтытыл куыст.			Темамæ гæсгæ	Зонын: раиртæст, Арæхсын: æнæрæдыдæй фыссынмæ		
11	1	Уидаг.Амуидаг дзырдта.		Ног æрмæг	Дæргъвæтин æмхæлæсонты растфыссынадыл бакусын	Зонын: зонын раиртæст, Арæхсын: дæргъвæтин æмхæлæсонтæ цы дзырдты ис, уыдон æнæрæдыдæй фыссынмæ		
12	1	Фасафтуан.		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: темамæ гæсгæ æнæрæдыдæй фыссын Арæхсын: фæрстытæн раст дзуаппытæ дæттынмæ		
13	1	Уидаг ама фасафтуан..		Ног æрмæг	Дзырды арæзт, йæ хæйттæ. (æмбарынад) Кæрон (æмбарынад)	Зонын: дзырдарæзт, Арæхсын: дзырдты кæрон, уидаг, разæфтуан æмæ фæсæфтуан бæрæг кæнын,		
14	1	Дзырды хайтта.Уидаг.Фасафтуан .Карон.		Ног æрмæг	Уидаг - иумæйаг æмбарынад. Æмуидагон	Зонын: раиртæст Арæхсын: æмуидагон		

					дзырдтæ (раиртæст).	дзырдтæ ссарынмæ		
15	1	Диктант.		Контролон урок.	Фæсæфтуан (раиртæст). Фæсæфтуантæ -æг, -аг, -он, -дон, -джын, сæ нысаниуджытæ.	Зонын: раиртæст, фæсæфтуантæ -æг, -аг, -он, -дон, -джын, Арæхсын: дзырдты фæсæфтуантæ бæрæг кæнынмæ		
16	1	Рæдыдтытыл бакуыст		Рефлекси				
17	1	Разæфтуан. Ныхасы рæзтыл куыст	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Ног æрмæг.				
18	1	Дзырды уидаг,разæфтуан,бындур		Ног æрмæг	Разæфтуан (раиртæст) разæфтуантæ æнæ-, æм-, а-, ба-, ра-, æрба-, ны-, с-. Дзырдты растфыссынад.	Зонын: раиртæст, фæсæфтуантææнæ-, æм-, а-, ба-, ра-, æрба-, ны-, с-. Арæхсын: дзырдты фæсæфтуантæ бæрæг кæнынмæ		
19	1	Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.	Зонгæ кæнæм дзырдты лексикон нысаниуджытимæ.	Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: диалог æмæ монолог иртасын Арæхсын: диалог аразынмæ, аив ныхас кæнынмæ		
20	1	Лексика.Дзырды лексикон нысаниуаг.Биранысаниуагджын дзырдта.Синонимта.						

21	1	Антонимта. Ныхасы рæзтыл куыст. Текст æмæ йæ сæргонд.		Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын				
22	1	Диктант	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Контролон урок.				
23	1	Рæдыдтытыл бакуыст		Рефлекси.		Зонын: рацыд æрмæгæй фæрстытæн раст дзуаппытæ дæттын Арæхсын: хибарæй хæславæрдтæ æххæст кæнынмæ		
24	1	Ныхасы хайтта. Ныхасы рæзтыл куыст.		Ног æрмæг		Зонын: дзырдарæзт Арæхсын: дзырды бындур сбæлвырд кæнынмæ		
25	1	Номдар,йа иумайаг нысаниуаг.		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: фæрстытæн дзуаппытæ дæттын рацыд æрмæгæй Арæхсын:		
26	1	Номдары ивынад нымацтам гасга.		Ног æрмæг		Зонын: дзырдарæзт Арæхсын: дзырды бындур сбæлвырд кæнынмæ		
27	1	Сармагонд ама иумайаг номдарта	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.					
28	1	Стыр дамгъа сармагонд номдарты.		Контролон урок				
29	1	. Контролон диктант № 4		Рефлекси.	Дзырды лексикон нысаниуæг. (иумæйаг	Зонын: раиртæст Арæхсын:		

					æмбарынад)	дзырдуатимæ кусынмæ		
30	1	Рæдыдтытыл бакуыст		Ног æрмаг Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: синонимтæ æмæ антонимты иумæйаг æмбарынад Арæхсын: антонимтæ æмæ синонимтæ дзырдуаты ссарынмæ Зонын: рацыд æрмагæй практикон æгъдауæй пайда кæнын Арæхсын: текстимæ кусынмæ		
31	1	Номдарты караты ивынад андар дзырдтима бастай		Ног æрмаг	Æрдз зымæгон. Номдар, миногон, мивдисæг. (иумæйаг æмбарынад) Номдар куыд ныхасы хай) иумæйаг æмбарынад), йæ фæрстытæ, йæ ахадындзинад,	Зонын: ныхасы хæйтты иумæцаг æмбарынад Арæхсын: номдар, миногон, мивдисæг тексты мидæг бацамонынмæ	19.01	
32	1	Миногон, йа иумайаг нысаниуаг.			Æрдз зымæгон. Номдар, миногон, мивдисæг. (иумæйаг æмбарынад) Номдар куыд ныхасы хай) иумæйаг æмбарынад), йæ фæрстытæ, йæ ахадындзинад,	Зонын: ныхасы хæйтты иумæцаг æмбарынад Арæхсын: номдар, миногон, мивдисæг тексты мидæг бацамонынмæ		
33	1	Миногон, йа иумайаг нысаниуаг.		Контролон урок.				
34	1	Миногонта са аууалтам гасга иртасын	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Рефлекси.				

35	1	Са хъуыдыма гасга хастаг ама ныхмавард миногонга		Ног æрмаг		Зонын: номдарты дих сæрмагонд æмæ иумæййаг нæмттыл Арæхсын: сæрмагонд номдартæ раст фыссынмæ		
36	1	Мивдисæг, йа иумиаг нысаниуаг		Рефлекси.				
37	1	Мивдисджыты ивынад нымацтам гасга Ныхасы рæзтыл куыст.		Рефлекси.		Зонын: раиртæст Арæхсын: номдарты кæрæттæ раст ивын фæрстытæм гæстæ		
38	1	Мивдисджыты ивынад афонтам гасга.		Контролон урок.				
39	1	Мивдисаджы абалвырд форма фасафтуан –ын-има	Беседæ, текст, фæлтæрсæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Рефлекси.				
40	1	Са хъуыдыма гасга хастаг ама ныхмавард мивдисджыта.		Рефлекси. Контролон урок.	Изложени фыссыныл куыст	Зонын: тексты арæзт Арæхсын: хи ныхæстæй текст ныффсынмæ		
41	1	Контролон диктант. №5		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: тексты арæзт Арæхсын: хи ныхæстæй текст ныффсынмæ		
42	1	Рæдыдтытыл бакуыст		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: тексты арæзт Арæхсын: хи		

						ныхæстæй текст ныффсынмæ		
43-44	1	Хъуыдыйад.Хъуыдыйады хуызта са загъды нысанма гасга		Контролон урок.				
45-46	1	Хъуыдыйады сайраг уангта.	Беседæ, текст, фæлтæрсæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Рефлекси.				
47	1	Хъуыдыйады фарсаг уангта фарстытам гасга иртасын. Ныхасы рæзтыл куыст.		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын:тексты арæзт Арæхсын: хи ныхæстæй текст ныффсынмæ		
48	1	Хуыматаг цыбыр ама хуыматаг даргъ хъуыдыйадта.		Ног æрмæг	Миногон куыд ныхасы хай, йæ иумæйаг нысаниуæг, йæ фæрстытæ.	Зонын: миногоны тыххæй иумæйаг æмбарынад Арæхсын: миногонтæ хицæн кæнынмæ æндæр ныхасы хæйттæй		
49	1	Хъуыдыйады мидаг дзырдты карадзиуыл бастдзинад.	Хъуыдыйады-дзырдтай арæзт.			Зонын:тексты арæзт Арæхсын: хи ныхæстæй текст ныффсынмæ		
50	1	Контролон куыст№6.		Контролон урок.				
51	1	Рæдыдтытыл бакуыст.						